

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Основи продовольчої безпеки

спеціальність	051 Економіка	обов'язковість дисципліни	вибіркова
освітня програма	Економіка	факультет	економічних відносин та фінансів
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	глобальної економіки

ВИКЛАДАЧ

Антощенкова Віталіна Володимирівна

Вища освіта – спеціальність «Економіка підприємства»

Науковий ступінь – доктор економічних наук, 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Вчене звання - професор кафедри глобальної економіки.

Досвід роботи –19 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- авторка більше 20 методичних розробок;
- досвід роботи у складі міжнародних проєктів, досвід викладання в Akademia WSB (WSB University) with its registered office in Dąbrowa Górnicza;
- авторка та співавторка 300 публікацій (в тому числі, 8 публікації що індексуються у Scopus/WoS);
- співавторка 24 тематичних публікацій;
- учасниця наукових і методичних конференцій.

телефон	0668674663	електронна пошта	vitalina.tiaxntusg@gmail.com vitalina.tiaxntusg@btu.kharkov.ua	дистанційна підтримка	Moodle
---------	------------	------------------	---	-----------------------	--------

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	<p>Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів освіти комплексного розуміння основних засад продовольчої безпеки, зокрема механізмів забезпечення доступності, якості та безпечності харчових продуктів, стійкості продовольчих систем, впливу глобальних і локальних факторів на стан продовольчого забезпечення, а також розробки стратегій управління ризиками у сфері продовольчої політики.</p> <p>Вивчення дисципліни спрямоване на набуття знань про нормативно-правові аспекти регулювання продовольчої безпеки, сучасні методи аналізу та контролю якості харчових продуктів, принципи сталого розвитку агропромислового комплексу та впровадження інноваційних технологій у виробництво й постачання продовольства.</p> <p>Окрему увагу приділено питанням міжнародного співробітництва у сфері продовольчої безпеки, викликам, що постають перед людством у контексті змін клімату, демографічних тенденцій та глобалізації продовольчих ринків, а також механізмам захисту прав споживачів та забезпечення продовольчої незалежності держави.</p> <p>Здобуті знання сприятимуть формуванню професійних компетентностей, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері аграрної політики, харчової промисловості, екологічного менеджменту та економічної безпеки, а також розвитку навичок критичного мислення та аналітичного підходу до оцінки ризиків і можливостей у продовольчій сфері.</p>
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота
Специфічні результати навчання	<p>Розуміти основні концепції продовольчої безпеки, її складові (доступність, стабільність, використання, безпечність);</p> <p>Знати національні та міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють питання продовольчої безпеки;</p> <p>Розуміти вплив глобальних факторів (зміна клімату, демографія, політичні конфлікти) на забезпечення продовольством;</p> <p>Знати сучасні технології виробництва, зберігання та транспортування продовольчих продуктів.</p> <p>Аналізувати стан продовольчої безпеки на різних рівнях (глобальному, національному, регіональному);</p> <p>Оцінювати продовольчі ризики та розробляти заходи щодо їх мінімізації;</p> <p>Аналізувати ефективність державної політики у сфері продовольчої безпеки та пропонувати шляхи її вдосконалення.</p> <p>Застосовувати методи оцінки якості та безпечності харчових продуктів;</p> <p>Використовувати принципи управління ризиками у сфері продовольчого забезпечення;</p> <p>Розробляти стратегії забезпечення продовольчої безпеки для окремих підприємств, регіонів або держави.</p>
Обсяг і форми контролю	3 кредити ECTS (90 годин): 12 години лекції, 18 годин практичні; поточний контроль; підсумковий контроль – залік.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність, командна робота
Умови зарахування	згідно з навчальним планом

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

Лекція 1.	Вступ до продовольчої безпеки: поняття, основні засади та міжнародні підходи	Практичне заняття (ПЗ) ПЗ 1	<p>Аналіз глобальних індексів продовольчої безпеки (Global Food Security Index, Hunger Map).</p> <p>Дослідження продовольчої безпеки в Україні: SWOT-аналіз основних загроз та можливостей.</p> <p>Розгляд кейсів забезпечення продовольчої безпеки у різних країнах.</p> <p>Дискусія: Як війни, пандемії та природні катастрофи впливають на продовольчу безпеку?</p> <p>Виконання тестового завдання на визначення основних понять і принципів продовольчої безпеки.</p>	Самостійна робота	<p>Опрацювати основні поняття продовольчої безпеки та скласти їх короткі визначення.</p> <p>Проаналізувати Глобальний індекс продовольчої безпеки (Global Food Security Index) за останній рік та скласти аналітичну довідку.</p> <p>Ознайомитися з основними міжнародними організаціями у сфері продовольчої безпеки (FAO, WHO, WFP) та підготувати короткий огляд їхньої діяльності.</p> <p>Написати есе (1-2 сторінки) на тему: "Основні виклики продовольчої безпеки у XXI столітті".</p> <p>Підготувати презентацію про досвід однієї країни щодо забезпечення продовольчої безпеки.</p>
Лекція 2.	Нормативно-правове забезпечення продовольчої безпеки	ПЗ 2	<p>Аналіз законодавства України щодо продовольчої безпеки: порівняння з міжнародними стандартами.</p> <p>Робота з міжнародними документами (Codex Alimentarius, ISO 22000, HACCP) та їхнє застосування в практичній діяльності.</p> <p>Моделювання процесу сертифікації харчових продуктів відповідно до міжнародних стандартів.</p> <p>Роль державних і приватних організацій у забезпеченні продовольчої безпеки (підготовка аналітичного огляду).</p> <p>Кейс-аналіз: оцінка відповідності продукту стандартам безпечності харчових продуктів.</p>	Самостійна робота	<p>Вивчити основні положення національного законодавства України щодо продовольчої безпеки.</p> <p>Ознайомитися з міжнародними стандартами HACCP, ISO 22000 та Codex Alimentarius і підготувати коротке порівняння.</p> <p>Проаналізувати політику ЄС або США у сфері продовольчої безпеки та написати короткий огляд.</p> <p>Підготувати порівняльну таблицю законодавчих актів України та міжнародних норм щодо безпечності харчових продуктів.</p> <p>Виконати тестове завдання на перевірку знання основних нормативних документів.</p>

Лекція 3.	Фактори, що впливають на продовольчу безпеку	ПЗ 3	<p>Аналіз статистичних даних щодо рівня продовольчої безпеки в різних країнах. Дослідження впливу зміни клімату на аграрний сектор та продовольче забезпечення.</p> <p>Розробка сценаріїв майбутніх загроз продовольчій безпеці (економічних, політичних, екологічних).</p> <p>Групова робота: як впливає урбанізація та міграція на доступність продовольства?</p> <p>Обговорення ролі міжнародних організацій у запобіганні продовольчим кризам.</p>	<p>Дослідити вплив зміни клімату на продовольчу безпеку та підготувати короткий звіт (1-2 сторінки).</p> <p>Ознайомитися з економічними факторами, що впливають на продовольчу безпеку, та скласти список основних загроз.</p> <p>Проаналізувати демографічні тенденції (зростання населення, урбанізація) та їх вплив на продовольче забезпечення.</p> <p>Вивчити проблему дефіциту водних ресурсів і її вплив на аграрний сектор та продовольчу безпеку.</p> <p>Підготувати коротку аналітичну записку про вплив геополітичних факторів на продовольчу безпеку.</p>
Лекція 4.	Продовольчі системи та їх стійкість	ПЗ 4	<p>Аналіз продовольчих ланцюгів постачання: від виробництва до споживача.</p> <p>Розгляд механізмів забезпечення продовольчої стійкості в агропромислових комплексах.</p> <p>Визначення втрат і харчових відходів у продовольчих системах: розробка шляхів їх мінімізації.</p> <p>Практичне дослідження: оцінка локального продовольчого ринку з погляду стійкості.</p> <p>Дискусія: Як можна збалансувати індустріалізацію продовольчих систем та екологічну безпеку?</p>	<p>Дослідити основні етапи продовольчого ланцюга постачання та скласти його схему.</p> <p>Ознайомитися з сучасними методами зменшення харчових відходів та скласти рекомендації для домогосподарств.</p> <p>Проаналізувати систему забезпечення продовольчої безпеки в Україні та визначити її сильні та слабкі сторони.</p> <p>Дослідити роль локального фермерства у забезпеченні продовольчої стійкості та підготувати короткий реферат.</p> <p>Підготувати аналітичний огляд про ефективність різних моделей продовольчих систем у світі.</p>

Лекція 5.	Якість і безпечність харчових продуктів	ПЗ 5	<p>Проведення сенсорного аналізу продуктів харчування: визначення основних показників якості.</p> <p>Ознайомлення з методами лабораторного контролю якості продуктів.</p> <p>Аналіз випадків харчових отруєнь: причини, наслідки, шляхи запобігання.</p> <p>Оцінка маркування харчових продуктів: відповідність нормативним вимогам.</p> <p>Моделювання процесу перевірки якості харчових продуктів у супермаркеті чи на ринку.</p>	<p>Ознайомитися з основними методами контролю якості харчових продуктів та скласти таблицю їх порівняння.</p> <p>Дослідити основні причини харчових отруєнь і скласти список заходів профілактики.</p> <p>Вивчити маркування харчових продуктів та провести аналіз інформації на упаковці реального продукту.</p> <p>Підготувати реферат про сучасні технології забезпечення безпечності харчових продуктів.</p> <p>Виконати тестове завдання на знання стандартів якості харчових продуктів.</p>
Лекція 6.	Управління ризиками у сфері продовольчої безпеки	ПЗ 6	<p>Визначення основних продовольчих ризиків та їх класифікація.</p> <p>Оцінка ризиків продовольчої безпеки в Україні: використання SWOT-аналізу.</p> <p>Розробка плану дій у разі продовольчої кризи.</p> <p>Аналіз продовольчої політики різних країн щодо управління ризиками.</p> <p>Моделювання ситуаційного аналізу ризиків на реальних кейсах (наприклад, посухи, блокади постачань, економічних криз).</p>	<p>Вивчити основні види ризиків у сфері продовольчої безпеки та скласти їх класифікацію.</p> <p>Ознайомитися з методами оцінки продовольчих ризиків та підготувати коротку презентацію.</p> <p>Проаналізувати кризові ситуації у сфері продовольчої безпеки та підготувати їх огляд (наприклад, посухи, блокади постачань).</p> <p>Дослідити механізми державного регулювання продовольчих ризиків у різних країнах.</p> <p>Виконати ситуаційний аналіз ризиків продовольчої безпеки та запропонувати стратегії їх зменшення.</p>
		ПЗ 7-8	<p>Продовольча безпека в контексті сталого розвитку.</p> <p>Оцінка взаємозв'язку між продовольчою безпекою та Цілями сталого розвитку ООН.</p> <p>Дослідження інновацій у сільському господарстві та харчовій промисловості (вертикальне фермерство, альтернативні білки, безвідходне виробництво).</p> <p>Розробка екологічно безпечних методів ведення агробізнесу.</p> <p>Практичне завдання: створення проєкту сталого продовольчого забезпечення для певного регіону.</p> <p>Обговорення майбутніх перспектив та викликів продовольчої безпеки в умовах глобалізації.</p>	<p>Ознайомитися з Цілями сталого розвитку ООН, пов'язаними з продовольчою безпекою, та скласти їх короткий опис.</p> <p>Дослідити роль інноваційних технологій (вертикальне фермерство, альтернативні білки) у забезпеченні продовольчої безпеки.</p> <p>Підготувати аналітичний огляд про вплив агропромисловості на навколишнє середовище.</p> <p>Розробити рекомендації щодо впровадження принципів сталого розвитку у продовольчі системи.</p> <p>Написати есе на тему: "Яким має бути майбутнє продовольчих систем для забезпечення глобальної продовольчої безпеки?"</p>

ОСНОВНА ТА ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Гойчук О.І. Продовольча безпека. Монографія. Житомир: Полісся, 2004. С. 348–359.
2. Гура В.В. Формування механізму попередження та протидії корупції в системі забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання: дисертація доктора філософії. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 270 с.
3. Стратегія сталого розвитку: підручник / В.М. Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд. За редакцією професора В.М.Боголюбова. К.: ВЦ НУБПУ, 2018. 446 с.
4. Коленда Н.В., Черчик Л.М., Гаврилюк О.Ю. Соціо-еколого-економічна безпека та її вплив на відтворення населення: монографія. Луцьк: Терен, 2013. 288 с.
5. Економічна безпека підприємства: [підручник] / [А. М. Дідик, О. Є. Кузьмін, О. Л. Ортинський, Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, О. В. Ілляшенко, та ін.]; за заг. ред. А. М. Дідика. Львів: НУ «Львівська політехніка», ТзОВ «Видавнича група «Бухгалтери України», 2019, - 624с.
6. Руда М. Продовольча безпека : навч. посібн. / Марія Руда Електрон. дан. Київ : Яроченко Я. В., 2024. 294 с.

Додаткова література

1. Офіційний сайт FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) – www.fao.org
2. Офіційний сайт ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я) – www.who.int
3. Офіційний сайт Європейського агентства з безпеки харчових продуктів (EFSA) – www.efsa.europa.eu
4. Глобальний індекс продовольчої безпеки (Global Food Security Index) – www.foodsecurityindex.eiu.com
5. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України – www.minagro.gov.ua
6. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України <https://me.gov.ua/>
7. Сайт Міністерства закордонних справ України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>
8. Сайт Урядового офісу з питань євроатлантичної <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>
9. Онегіна В.М., Антощенкова В.В. Основи глобальної продовольчої безпеки. «Духовність особистості: методологія, теорія і практика». Volume 1 2023. С.140-149. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2022-103-1-6-140-149>.
10. Антощенкова В.В. Системи та механізми інноваційного розвитку підприємств галузі тваринництва в системі управління продовольчою безпекою. Монографія. Харків: Друкарня Мадрид. 2021 р., 340 с.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

СИСТЕМА		БАЛИ	ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ОЦІНЮЄТЬСЯ
Підсумкове оцінювання	100 бальна ECTS (стандартна)	до 50	50% від усередненої оцінки за модулі
		до 50	підсумкове тестування
Модульне оцінювання	100 бальна сумарна	до 50	відповіді на тестові питання
		до 20	усні відповіді на лабораторно-практичних заняттях
		до 30	результат засвоєння блоку самостійної роботи

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДБТУ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.